

Obuhvaćeni su siže i o medvjedu koji je protjerao demona (Aa Th 1161), o vili Meluzini (Ondini), o glupim željama (AaTh 750 A), o vjesnicima smrti (AaTh 335), o nezahvalnom sinu (AaTh 980 A, B<sup>1</sup>), o đavolu koji popisuje grijehe u crkvi (AaTh 826), o rajskoj ptici (AaTh 471A), o caru i fratru (AaTh 922), o prosjaku ostavljenom kao zalog (AaTh 1526), o proždrljivoj kuharici (AaTh 1471), o djetetu stvorenom od snijega (AaTh 1362 i 703\*) i o ludom proscu koji je nadmudrio kraljevnu (AaTh 853).

Objavljeni tekstovi, i sami po sebi i posebno uz pomoć obilnih podataka i tananih zapažanja u komentarima i uvodu, daju čitaocu uvjerljivu sliku o razvoju siže kroz stoljeća, o odnosima među usmenom i pisanom tradicijom, o promjenama koje nastaju u skladu s povijesnim mijenjanjem općih društvenih shvaćanja, o evoluciji jezika, stila, forme u okvirima istih siže.

Našim će čitaocima biti ta knjiga zanimljiva ne samo zbog toga što ona općenito pridonosi naučnom povezivanju književnog i folklornog materijala, nego posebno i po tome što je većina odabranih siže udomaćena i u našoj usmenoj ili pisanoj tradiciji — što je Röhrich djelomice, ukoliko mu je bilo poznato, u komentaru i navodio.

U nas se, npr., mnogo pisalo o motivu rajske ptice u našoj starijoj pisanoj i usmenoj književnosti (Ilešić, Milčetić, Galinec i drugi), pa nam je Röhrichova iznesena građa iz drugih krajeva vrlo dragocjena.

Nabrojenoj literaturi uz priče koje govore o onemogućenom braku s vilinskim bićem dobro bi bilo dodati i jednu od najstarijih rasprava o toj temi: J. Karłowicz, *La belle Mélusine et la reine Vanda*. *Archiv f. slav. Phil.*, II, 1877, 594—609. Ujedno bi bilo dobro da je pisac, radi što potpunijeg kontinuiteta u povezivanju folklorne i umjetničke pisane književnosti, koji traje sve do naših dana, spomenuo u vezi s tom istom pričom i dramu »Ondina« J. Giraudouxa. A u vezi s ruskim tekstom priče o djetetu od snijega dobro bi bilo spomenuti poetsku bajku »Snjeguročka« A. N. Ostrovskoga napisanu prema toj priči, kao i istoimenu operu Rimskog-Korsakova.

Zaključno se može reći da smo dobili jednu vrijednu knjigu i sa zanimanjem očekujemo drugi svezak.

Maja Bošković-Stulli

**Waldemar Liungman, Die schwedischen Volksmärchen. Herkunft und Geschichte.** Akademie-Verlag, Berlin 1961.

Poznati švedski istraživač narodnih pripovijedaka W. Liungman objavio je na švedskom jeziku zamašnu trilogiju koja u prva dva sveska obuhvaća švedske narodne pripovijetke, a treći svezak sadrži komentare tekstovima. Taj treći svezak (objavljen 1952) preveden je sada na njemački. Sastavljen je od niza minijaturnih monografija o svakoj pojedinoj

<sup>1</sup> Taj Aarne-Thompsonov broj, kao i još neki, nije naveden u Röhrichovoj knjizi jer u času kada se ona štampala, novo, znatno prošireno izdanje Aarne-Thompsonova indeksa nije još bilo objavljeno (a u starom izdanju nema tog tipa priče). Naš će časopis u idućem svesku objaviti iscrpan prikaz novog izdanja Aarne-Thompsonova indeksa.



narodnoj priči, koje teku prema Aarne-Thompsonovu redoslijedu. Podnaslov knjige kazuje da je u njoj riječ o porijeklu i povijesti pripovijedaka. I zaista svaki članak donosi — poneki sasvim sažeto, a drugi opširnije — podatke o najstarijim egipatskim, indijskim, antičkim tragovima pojedine priče, o odgovarajućim motivima u antičkim ili starim germanskim mitovima, o paralelama u različitim srednjovjekovnim zbornicima i kasnijim pučkim izdanjima, o književnim obradbama, o rasprostranjenosti usmenih varijanata ne samo u Evropi nego i u tzv. primitivnih naroda, o odgovarajućim običajima i vjerovanjima — sve to popraćeno autorovim tumačenjem o najvjerojatnijem mjestu i vremenu postanka i smjerovima širenja pojedine pripovijetke. Teško je naći riječ koja bi u dovoljnoj mjeri pohvalila bogatstvo i vrijednost podataka skupljenih u toj knjizi. Što se tiče autorovih hipoteza o porijeklu i širenju pojedinih priča, o tome je teško dati opći sud; tek pojedinačna detaljna istraživanja mogu pokazati u kojim je slučajevima i u kojoj mjeri pisac bio na pravome putu. Njegovo veliko iskustvo i znanje o narodnim pripovijetkama pomoglo mu je da se vrlo dobro orijentira, ali se ipak ne možemo oteti dojmu da su u više slučajeva ti sudovi izricani pomalo ležerno, bez nastojanja da se i čitaocu pruže jasni argumenti o ispravnosti izrečene pretpostavke.

Pojedini članci donose uglavnom općenite podatke, a precizni navodi iz lietrature dodati su za svaku priču na kraju knjige. Time je postignuto da se članci lakše i prijatnije čitaju, ali je s druge strane, na žalost, time veoma otežano, a koji put i onemogućeno da se utvrdi iz kojega izvora potječe ovaj ili onaj podatak. Jednako je tako velika šteta što su upotrebljene skraćenice samo djelomično dešifrirane.

Pripovijetke su podijeljene u tri osnovne skupine, donekle drukčije nego u Aarne-Thompsona: 1. priče o životinjama (AaTh 1—299); 2. bajke (AaTh 300—981); 3. šaljive priče (AaTh 1000—2411). Problem određenja osnovnih vrsta pripovijedaka veoma je aktualan (baš i u vezi s Aarne-Thompsonom, gdje se opažaju nedostaci te podjele), pa je i Liungman osjetio potrebu za stanovitim manjim korekcijama. Međutim, nije bio najsretnije ruke kada je legendarne i novelističke pripovijetke uvrstio u kategoriju bajki (Zauber märchen).

U pregledima rasprostiranja pripovijedaka zastupana je naša građa samo najopćenitije, s velikim prazninama, za što nimalo nije kriv Liungman, nego objektivno stanje — nedostupnost naših pripovijedaka stranim istraživačima. Pisac je jedino mogao, eventualno, donekle opreznije stilizirati sudove o prostorima u kojima pojedina priča nije poznata. Evo nekoliko nasumce odabranih tipova pripovijedaka koji su, bar pojedinačno, poznati i na hrvatskosrpskom terenu, što se prema Liungmanu ne bi moglo pretpostaviti: br. 1 (krađa ribe), 115, 153, 361, 701\*, 1440, 1698\*, GS 1734, 1750 i dr. (U novom izdanju AaTh imaju neke od tih priča donekle izmijenjen broj.)

Izdanje je veoma ukusno i tehnički besprijekorno. Čini nam se da je veći izdavačev propust ipak u tome što podatke o piscu i švedskom originalu djela nije donio u samoj knjizi, nego jedino na obodu omotnice. I posljednji prigovor, koji zapravo i nije prigovor, već kompliment, bio



bi ovaj: naslov ovoga njemačkog prijevoda nije odekvan djelu. Iako je djelo nastalo kao komentar švedskim pripovijetkama, ono svojim sadržajem nije više vezano posebno uz švedske priče, nego uz narodne pripovijetke uopće; ono je postalo prijeko potrebnim priručnikom za svako komparativno i povijesno istraživanje narodnih pripovijedaka, otprilike onako kao priručnici Bolte-Polívke i Aarne-Thompsona. Zbog toga je velika zasluga Akademie-Verlaga što je objavio to djelo.

Maja Bošković-Stulli

**Zbornik radova, SAN**, knj. LXVIII. Etnografski institut, knj. 3, Beograd 1960.

**Rad kongresa folklorista Jugoslavije, VI** — Bled 1959, Ljubljana 1960.

Rad na materijalima za ove dvije knjige, koje se bave pretežno suvremenim narodnim stvaralaštvom, počeo je još 1958. Te je godine na Kongresu folklorista Jugoslavije predviđena tema »Odraz NOB u folkloru naroda Jugoslavije« za dnevni red idućega kongresa na Bledu. Nekako u isto vrijeme redakcioni odbor Etnografskog instituta SAN predložio je Savjetu Instituta da jednu publikaciju o antropogeografskim i etnološkim promjenama, nastalim u narodnoj revoluciji i poslijeratnoj izgradnji, posveti četrdesetgodišnjici SKJ. Rezultati rada šezdesetak autora objavljeni su u navedenim knjigama.

»Zbornik radova« (27 priloga) iznosi vrlo bogatu građu i raznovrsnu problematiku. Glavni i najopširniji rad (39—169) »Prilog proučavanju zakonitosti razvitka našeg narodnog pevanja u periodu narodne revolucije, oslobodilačkog rata i izgradnje socijalizma Jugoslavije« dao je akademik D. Nedeljković. Autor se, govoreći o zakonitostima razvitka analitički osvrnuo na narodno stvaralaštvo revolucije i pri tom iznio nekoliko dragocjenih podataka. Po bogatstvu i zanimljivosti iznesenih naučnih problema (o postanku i širenju pjesama u NOB-u, o redigiranju zbirki, vezi s ranijom folklornom tradicijom, formi i strukturi, suvremenim problemima, umjetničkom vrednovanju i dr.) vrijedan je rad Maje Bošković-Stulli. Ostali radovi uglavnom su posvećeni obradbi pojedinih problema kao npr.: narodne pjesme o Partiji i Titu (R. Boreli), narodne pjesme o zločinima okupatora i njihovih pomagača i herojstvu njihovih žrtava (D. Antonijević), odraz lika nove žene u pjesmama revolucije (L. Zunić), Niko S. Martinović govori o mjestu tužbalica u pjesmama NOB-a, a M. Krasnići i D. Mićović o šiptarskoj revolucionarnoj pjesmi. O makedonskoj narodnoj pjesmi u NOB-u vrlo kratko infromiraju Ž. Firfov i M. Hadži-Pecova, a o ulozi i značenju pjesme za učesnike NOB-a govore Ž. Mladenović i P. Vlahović.

Prikaze partizanskih igara (plesova) — nastajanju, umjetničkom oblikovanju i životu — u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini daju: O. Mladenović, M. Ilijin, J. Dopuđa i I. Ivančan.

Posebnu skupinu koja se bavi muzikološkim problemima pjesama NOB-a čine referati: o slovenskoj partizanskoj pjesmi u nauci (R. Hrvatinić), o revolucionarnoj pjesmi u Srbiji (Đ. Karaklajić), o revolucionar-